

«Алтарганын» айлшад, хабаадагшад хөөрэнэ

ДЭМБЭРЭЛТЭЙ НАЙХАН НАЙНДЭРНАЙ МАРТАГДАХАГҮЙ!

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ ДУУНУУД

Арья Цыренович ДАШИЕВ - кинорежиссер, Россин искусствын габьяата ажал ябуулагша, Чингис хаанай ордендо хүртэгшэ, «Алтаргана-2006» фестивалин конкурсын жюриин гэшүүн:

Олон уран найханай кинофильмүүдые анхан буулгалан байнаб. Тоолохо болоо наа, баһал олон байха. Жэшэнь, «Три солнца», «Крик тишины», «Утро обреченного прииска» гээн фильмүүдые, тийхэдэ солонгос киностудитай хамта «Берег спасения» гээн уран найханай кинофильм буулгалан байнаб. Эдэ кинофильмүүдэе видеофильмүүд болгооб. «Алтарганын» үедэ харуулагдаһан «Алтан сэргэ» гээн конкурсдо ехэ оролдосотойгоор бэлдэһэн Монголой, бусад орон нютагай хүдэлмэринүүд бидэниие һонирхуулаа гэшээ. «Алтарганын» тут доро эдэб яһанай зоние суглуулха, соёлыень хүгжөөхэ гээн зорилготой найн акци болоо гэжэ би тоолоноб. Фольклор, спорт, соёл, түүхэ, урданай дуу нэргээхэ уг зорилготой, искусство, кино хүгжөөхэ хүсэлтэй энэ фестиваль эмхидхэгшэдгэ, энэ һайндэртэ хаабадагшадта - бултандань үнэн зүрхэнһөө амжалта, һайн һайхание хүсэнэб!

Долоодохиёо эмхидхэгдэһэн, тийхэдэ анха түрүүшынхиез Буряад орондомнай үнгэргэгдэһэн «Алтаргана-2006» гээн бүгэдэ буряадай Уласхоорондын үндэһэн фестивалда олон ондоо гүрэнэй, округой, хотонуудай, нютагуудай делегацинууд, айлшад хабаадаа, конкурс, мурьсөөнүүдгэ тэмсээ. Эдэб мэргэжэлтэй зонтой уулзажа, фестивалда бүтэһэн ажалаарнь, уг зорилгонуудаарнь, бэлүүлэхэ хүсэлнүүдээрнь һонирхоһон байнабди.

Намнандоржын СЭМЖИД - Хитадай Үбэр Монголой поэт, «Алтаргана-2006» фестивалин конкурснуудай жюриин гэшүүн (Шэнэхээн):

Манай Шэнэхээнһээ хори гаран хүн ерээбди, хамта дээрээ олон хүн хабаадана. «Дангинын» конкурсдо Гран-при шанда Бальжинимын Лосолмагай хүртэһэн баяртай үйлэ хэрэг бидэниие омогорхуулна. Тийхэдэ «Алтан сэргэ» конкурсдо Маанжавын Харбар дипломдо хүртөө. Хубсаһан урлалай конкурседо урданай буряад дэгэл гоёор оёдог Дашзэгбын Бадма-Ханда шалгарба. Харин мүнөө үеын хубсаһа бэрхээр, тааруулжа оёдог Жигмиддоржын Дымаа илаһан байна. Харин шүлэгүүдээрээ манай Шэнэхээн нютагай Балдандоржын (Сагаангууд) Бадраа шагнагдажа, I шатын диплом, мүнгэн шанда (6000 түхэриг) хүртэбэ. Хүүгэдэй дунда Балданай Бальжан эрхим дуушан болоо. Бүхы зондоо, буряад угсаатандаа элүүр энхэ, эбтэй зөгтэй, ажалдаа, ажабайдалдаа зол жаргалтай, буряад хэлэ бэшгээ, түүхэ соёлоо дэлгэрүүлжэ ябахыень хүсэе!

Гэлэigma Эрдыеевна ТАРАНОВА - Түнхэнэй аймагай соёлой таһагые даагша, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ:

Бидэ Түнхэнһөө 120 хүн ерээбди, тийгэжэ бүхы 11 зоёохы конкурсдо бултандань, үшөө спортивна мурьсөөндэ булта хабаадабди. Өөрынгоё наһатанай дунда нэгэдэхи нуури эзэлһэн арадай дуушан Василий Аринчинович Бильтагуровнай дипломдо, компьютер бэлэгтэ хүртөө.

Тийхэдэ модоор гоёор урладаг, юумэ бүтээдэг мастер Валерий Шойропович Парпаевнай шагнадаа. һайн дуранай композиторнуудай дунда дуу зоёоодог Туяна Кимовна Цырендоржиевнай 10 эрхим дуу зоёогшодой дунда шагнагдаба. «Эб модоной найр», мүн «Түнхэн тухай» дуунуудаараа (үгэнь Ж.Юбухаевай) залуу композиторнай шалгарба гэшээ. Иһеы гэрээрээ баһал дипломдо, бэлэгтэ хүртөөбди. Арбан эрхим дангинануудай дунда Майя Балданованай оролсоо.

16 хүнһөө бүридэһэн «Хэнгэргэ» гээн арадай фольклорно

ансамбльнай «Хүнжэлэй бэрээдэһэн» гээн хуримай үзэгдэл (басаганай наада) «Буряад хүнэй нэгэ үдэр» гээн конкурсдо харуулба. Спортсменүүднай һур харбалгаар 5-дахи нуури эзэлбэ.

Дэмбэрэлэй Жаргалсайхан, эстрадна дуунуудай конкурсын жюриин гэшүүн:

Аргагүй удаха шанартай «Алтаргана» найр Буряад орондо үнгэрбэ. Урданайнгаа заншал, соёл болбосорол сааһадань хүгжөөхэ ёһотойбди. Олон жэлэй үнгэрһэн хойно аба, эжынгээ уг дамжуулан, хэдэн үе абажа ябаһан бая-лигыень алдангүй, захяаень мар-тангүй ябаха болонобди. Тэрэнэй тоодо энэхээн арадай дуунууд, эстрадна аялга хүгжэмһе баһал манай сэнтэй баялиг болоно даа.

Долгоржаб, Монгол орог Дашбалбар сомоной дуушар:

Би мүнөө эстрадна конкурсдо түрүүшынхээ хабаадажа байнаб. Агада болоһон «Алтарганада» би баһал хабаадаа һэм. Тийхэдэ арадай дуунуудай конкурсдо залуушуулай дунда түрүү нуури эзэлэе һэм.

Би 22 наһатайб. Хүгшэн эжымни хонгёо хоолойтой дуушан юм. Хүгжэмэй һургуули дүүргэггүйб, тээд дуулаха хүсэлтэй болом, хүн бүхэн дуулахаг даа.

Арюна Дармаева, Эрхүү хото:

Эрхүүгэй делегациин бүридэлдэ орожо, Буряад орондо түрүүшынхээ иимэ дээдэ хэмжээнэй эстрадна конкурсдо хабаадабди.

Хэжэнтын аймагай Ородой Адагта түрэнһиб, тэндэ дунда һургуулиа дүүргэжэ. Эрхүүгэй гүрэнэй университедтэ ороо һэм. Мүнөө тэндэ багшалнаб.

Эрхүүдэ үнгэргэгдээг хүгжэмэй конкурснуудта хабаадажа, буряадай найр наадануудта гүрэл арадайнгаа дуунуудыё гүйсэдхэдэгбди. «Эрхүү» гэжэ нютагаархидай соёлой эблээлэй түрлэгшэ Александр Андреевич Амагзаевай аша туһаар «Хуби заяанайм аялга» гэжэ өөрын хүгжэмэй альбом гарганхайб. Хүгжэмшэн Владимир Цыдыповэй найруулан дуунуудыё дуулаха дуратайб. Аятай аялга дуунууд хүнэй зүрхэ сэдхэхэдэ хадууджа, олон жэлэй туршада мартагдахагүй.

Ешигма ЦЫБЕНОВА хөөрэлдэбэ.

Үндэһэн сангай 125 жэлэй ойн баярай конференци дээрэ аймагаймнай библиотекын дарга Людмила Доржиевна Бильдуева хонгоодор зоной уг тухай презентаци хэжэ, эрхим сэгнэлтэ абаа.

«Алтарганада» ерэнһэндэ баяртайбди. Нютагаархидайнай хүтэлбэрилдэг лесопромышленца техникумэй, худалдаа наймаанай экономика техника мэй хамтын байрада зохидоор байгаабди, эдэ техникумүүдые хүтэлбэрилдэг нютагайнгаа дарганарта баярые хүргэнэбди.

«Алтаргана» һайндэрнай хэзээдэшье мартагдахагүй, зүрхэ сэдхэхэдэмнай удаан хадууджа байха. Булганда амжалта, һайн ажаллаха, ажаһуухые хүсэе!

Дахин уулзатараа! Усть-Ордагай хүндэмүүшэ газар дээрэ. Баяртай, «Алтаргана»!

Бэлигма ОРБОДОЕВА хөөрэлдөө хэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А.Ц.Дашив; Н.Сэмжид; поэт Владимир Тулаев, Г.Э.Таранова.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

Арсалан ЖАМБАЛОН

«АЛТАРГАНЫН» МАГТААЛ

«Ара газарта урган Аса бүхэтэй алтаргана лэ» Арад түмэнэй магтан дууладаг Аятай найхан уян ургамал лэ. Булган захата Буряад оромнай Буян хэшэгээ дэлгэн байнал, Байгал, Саяантай баян дайдамнай Баяр, зугаатай шарай харуулна. Ага, Хэжэнгээрш, Алайр, Монголдош Алтарганын суурхан мүнхэртэр Аба, эжынэр урда холоһоо Анхараа юм даа энэ хүрэтэр... Буряад оромнайш нийтын гуримаар Урьяд айлшаддаа угтан баясанал, Ниислэл хотын харуул гудамжаар Ниитын дуунууд аялга нэгэдэнэл.

Улаан-Үдын урин шарайһаа Дулаан элшээр нюдэд харгана, Зунай наадан - «Алтарганаһаа» Зоной сэдхэл тэниин жаргана... Арад бүгэдэйн бэлиг харуулан «Алтарганын» ехэ һайндэртэ Ара монголой түрэл угсаатан Ами нэгэдэн, эбээ бүхэлнэл - Түрэл арадайм түшэг абahan Түмэн жэлнүүдэй түүхэ домогтой, Ази түбидэ амжан ябаһан Аза талаантай арад гээшэбди. Ажалша, дууша, наада зугаатай Арад байһанаа хамта гэршэлэн, Аша габьяатай, агуу һайшаалтай «Алтарганын» магтаал татаал!

ҮНЭТЭ ЭРДЭНИ МЭТЭЭР САХИЯ!

Хүрһэтэ дэлхэйн мүнхэн аршаанда хүртэжэ, хүхэрэн нэмжһэн нарһан туужа, хуша модонууд ногоорон, хүбшэ тайгаа шэмэглэнэ. һагсайжа багсайһан алтаргана һэншьегүй элһэн сүлөөдэ ургана, һалаа үндэһөө һалбаран хадхана. Тэрэ һалигүй бүтшэм халуундашье, һүүюур шуурган бордоһондошье хобхорногүй, бүхэл үндэһэтэй һаа. Юртэмсын бурханай заяатай, юунһээшье хосорхогүй табисууртай, шэрхи алтаргана буряад зоной абари зангай мэтэ. Уһагүй газарта тэсэбэритэй ургамалтай адли хуби заяатайдаа гү тэмээнүүд химэлэн үндэһэн алтарганаа. Урданай домогто дуунууд соогоо ухамайлан бодомжолон, алтаргана тухайгаа уянгалан дууладаг буряадууд заншалтай байгаа. Урдахи жэлнүүдэй һубарьяан соо урма зориггоо хүбшэлэн ябахадаа, уйдхар гашуудалаа тараахадаа, урагшаа дабшахын һүддэг тэмдэг болгон уянгатуулаа. Үнэтэ юртэмсын һэлгээн соо буряадууд үнгэ зүһөө хубилангүй байһай даа. Үнэтэдхэ дайсанай урдаһаа үбдэг нугархагүй зоригтой байһай даа. Үеын үедэ сахижа ябаһан ёһо заншалаа үнэтэ эрдэни мэтээр сахиһай даа. Үнэнхэ шанараа алдангүйгөөр үри хүүгэдтэе дамжуулаһай даа.

Газар нютагһаа холо ябахадаа, гайтай ушаралда тохёолдоходоо, гайхамшагта бүтээл гаргаха сагтаа ганган байгаагийн алтаргана һанаарайт. Гажаран, уяран гомдохо үедөө, гансаардан тулижа ябахадаа, галаб дэлхэйн юртэмсэ галтайхан нюдөөрөө шэртээрэйт!

Аса бүхэтэй алтаргана дуулабал, алтан дэлхэйһээ хүсэ шадал хүртэгдэхэ, альган дээрээ тэнжээһэн аба, эжыгээ дуулабал, хүнэй зүрхэ сэдхэхэ зоригжохо. Агаарай долгиндо эдэлхэ бүрин алтарганын аялга суурьятан, арад зонойнай һүдэ дуунай тэмдэг болгогой!

Бато-Жаргалай Сэрсэгмаа.